

Nr 186.

Av herr Åman och fru Lindström, *angående viss omreglering av pensionerna till f. d. kvinnliga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen.*

I proposition nr 283 till 1947 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t bl. a. att riksdagen skulle bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordades meddela bestämmelser angående omreglering av vissa tjänste- och familjepensioner. I propositionen, som aktualiserats av den då förestående allmänna löne- och pensionsregleringen för statens tjänstemän, föreslogs, att samtliga utgående pensioner i princip skulle omregleras till de belopp, vilka skulle utgå vid tillämpning av de från och med den 1 juli 1947 gällande pensionsgrunderna. Beträffande frågan om den lönegrad, efter vilken den omreglerade pensionen skulle bestämmas, föreslogs, att för de f. d. kvinnliga tjänstemän, vilkas pensionsunderlag bestämts efter pensionsunderlagen för män i närmast *lägre* lönegrad, skulle sistnämnda lägre lönegrad tillämpas vid omregleringen. I de likalydande motionerna I: 340 och II: 501 yrkades, att vid omreglering av pensionerna för nämnda kvinnliga befattningshavare pensionsunderlagen måtte beräknas som om rätt till uppflyttning i vederbörande lönegrads högsta löneklass förelegat. Bankoutskottet fann det framställda yrkandet värt beaktande med hänsyn till de principer, som lågo till grund för pensionsregleringen. I avsaknad av närmare utredning beträffande kostnaderna för en sådan pensionsförbättring ansåg sig utskottet dock icke kunna tillstyrka bifall till motionerna. Utskottet förutsatte, att den väckta frågan skulle göras till föremål för undersökning genom Kungl. Maj:ts försorg och att Kungl. Maj:t, därest undersökningen därtill gäve anledning, skulle framlägga förslag i ämnet till 1948 års riksdag. Bankoutskottet biträdde Kungl. Maj:ts proposition, och riksdagen biföll utskottets hemställan.

Kvinnliga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen erhöilo först fr. o. m. den 1 juli 1939 rätt till uppflyttning i vederbörande lönegrads högsta löneklass. Samma förhållande har intill den 1 juli 1947 varit rådande för kvinnliga lärare vid folk- och småskolor, högre kommunala skolor och skolor för bildbara sinnesslöa. Frånkännandet av dessa kvinnliga befattningshavares rätt att åtnjuta sista ålderstillägget medförde även att deras pensionsförmåner blevo lägre än för motsvarande manliga befattningshavare. Denna diskriminering av kvinnliga befattningshavare har numera i princip helt bortfallit i såväl löne- som pensionshänseende. I vad det

gäller de f. d. kvinnliga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen och kvinnliga lärare vid nämnda skolformer, vilka avgått ur tjänst före den 1 juli 1939 respektive den 1 juli 1947, innebar emellertid riksdagens ovannämnda beslut rörande omreglerad pension, att pensionsförmåner skulle beräknas *med beaktande av* den lägre slutlön dessa befattningshavare tidigare åtnjutit. Sedan statsmakterna i samband med den allmänna löneregleringen nu helt frångått sin tidigare ståndpunkt i fråga om slutlönen för kvinnliga tjänstemän över huvud taget synes en omreglering av nämnda befattningshavargrupper pensioner snarast möjligt böra företagas. För de kvinnliga lärare, som voro i tjänst efter den 1 juli 1947, medförde löne- och pensionsregleringen en oinskränkt rätt till att erhålla löneklassuppflyttning enligt de allmänna reglerna samt en härav följande rätt till lika höga pensionsförmåner som motsvarande manliga tjänstemän. För dessa kvinnliga lärare har sålunda ett tillrättaläggande skett i fråga om både lönen och pensionen. För de *före* den 1 juli 1947 pensionerade kvinnliga lärarna kan en rättelse endast erhållas i pensionsfrågan. Det måste anses vara i hög grad angeläget att en bestämmelse, som medfört flerårig uppenbar orättvisa mot vissa kvinnliga tjänstemän och som väckt en starkt berättigad indignation, icke skall erhålla ogynnsamma återverkningar på pensionerna. Det är också obestridligt, att den här föreslagna pensionsförbättringen väl ansluter sig till de principer, som lågo till grund för den år 1947 genomförda pensionsregleringen. Pensionsförbättringen skulle i själva verket endast utgöra ett konsekvent fullföljande av 1947 års pensionsreglering.

Det kan i samband härmed erinras om den i principiellt avseende likartade omregleringen av pensionerna, som genomfördes vid 1947 års riksdag för de extra ordinarie tjänstemännen. Löneregleringen innebar bl. a. att ordinarie och extra ordinarie tjänstemän jämfördes i såväl löne- som pensionshänseende. Före den 1 juli 1947 hade extra ordinarie tjänsteman en slutlön, som med en löneklass understeg slutlönen för motsvarande ordinarie tjänsteman, och extra ordinarie tjänsteman, som avgick från sin tjänst, erhöi i konsekvens härmed lägre pension än motsvarande ordinarie tjänsteman. Vid förenämnda omreglering av pensionerna beslöts emellertid, att även pensionerna till sådana f. d. extra ordinarie tjänstemän skulle omregleras efter det nya pensionsunderlag, som gäller efter den 1 juli 1947. Såväl tidigare pensionerade extra ordinarie tjänstemän som efter den 1 juli 1947 pensionerade äro således i pensionshänseende jämförda med ordinarie tjänstemän.

Kostnaderna för den här föreslagna pensionsförbättringen åt f. d. kvinnliga tjänstemän ha av statskontoret beräknats till sammanlagt 1 283 000 kronor, varav 133 000 kronor belöpa på f. d. statligt anställda och 1 150 000 kronor belöpa på f. d. kvinnliga lärare, pensionerade hos statens pensionsanstalt. Kostnadsökningen för f. d. statligt anställda, 133 000 kronor, in-

kluderar även affärsdrivande verkens f. d. tjänstemän, för vilka kostnadsökningen beräknats till 71 000 kronor.

Med hänvisning till vad här ovan anförts hemställles,

att riksdagen måtte besluta sådan omreglering av pensionerna till f. d. kvinnliga befattningshavare, att dessa beräknas som om rätt till uppflyttning i vederbörande lönegrads högsta löneklass förelegat, samt

att riksdagen måtte för genomförandet av den föreslagna omregleringen anvisa erforderliga anslag.

Stockholm den 20 januari 1948.

Valter Åman.

Ulla Lindström.
